

**ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА НАУЧНО ЖУРИ
ДОЦ. Д-Р ВЕРА
НИКОЛОВА**

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Николина Р. Попова – Димитрова

член на жури в конкурс за заемане на академичната длъжност “доцент”
по професионално направление 4.4 “ Науки за земята (География на туризма и
рекреацията), обявен в ДВ. бр. 100 от 16.12. 2022 г. с кандидат гл. ас. д-р **Раденка
Костадинова Митова**

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на Заповед на Ректора на Софийски университет “Св. Кл. Охридски” № РД – 38-79/ 09.02.2023 г. и в съответствие с чл. 4 и чл. 25 на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), чл. 57 ал. (1) и ал. (2) от Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ), чл. 108, ал. (1) и ал. (3) от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийски университет “Св. Кл. Охридски”. Тя е съставена от **три части** и заключение, включващи изисквания към кандидата и към неговата учебна и научно-изследователска дейност.

Изисквания към кандидата

Кандидатът в конкурса е роден на 17.03.1973 г. в гр. София. През 1999 г. завършва магистратура по „Физическа география, ландшафтознание с опазване на природната среда“, а през 2012 г. - магистратура по „Туризм“ в Софийски университет “Св. Кл. Охридски”. През 2017 г. ѝ е присъдена ОНС “доктор” по специалност ”География на рекреацията и туризма”. От същата година е на основен трудов договор като Главен асистент в катедра “География на туризма”, ГГФ на СУ“Св. Кл. Охридски”. В периода 2019 – 2021 г. кандидатът е натрупал изследователски академичен опит в НИГГГ- БАН и СУ „Св. Климент Охридски“ – на граждански договор, а от 2003 г. до 2016 г. – учителски опит по география и икономика.

Изисквания към учебната дейност

Представената Справка за аудиторна заетост показва, че при норматив на СУ – 270 часа, за периода 2017/18 – 2021/22 кандидатът има заетост съответно: 2017/18 – 365 часа; 2018/2019 – 317.2 часа; 2019/2020 - 348 часа; 2020/2021 – 333 часа; 2021/2022 – 447 часа.

Кандидатът владее писмено и говоримо английски и руски език, което допринася за постигане и поддържане на високо ниво на преподавателската му дейност.

Гл. ас. д-р Раденка Митова развива активна професионална дейност чрез *членство в Recreation Ecology Research Network (RERN)* – международна мрежа на рекреационните еколози и други учени, с интереси в областта на изследванията и управлението на негативните екологични въздействия на посетителите.

Изисквания към научно-изследователската дейност

За участие в конкурса кандидатът за «доцент» е представил 24 публикации с общ обем 835 страници, включващи 2 глави от хабилитационен монографичен труд, в обем 488 страници, 1 книга, 3 глави от 2 монографии, 19 студии, статии и доклади, от които 5 самостоятелни. От общия брой публикации 3 са в индексирани и реферирани издания, в Scopus и Web of Science, а 16 – в нереферирани издания. Рецензентът приема за рецензиране всички представени 24 публикации в обем 835 страници. Не са констатирани недопустими тематично припокриване

Приетите за рецензиране **публикации** по вид, авторско участие и отпечатване на български и чужд език са представени в таблица.1

Таблица 1

№	Вид публикация	Авторство		Език		Бр.	Номерация в списъка с публ.	Бр. страници
		Самост.	В съавт.	Бълг.	Англ.			
1	Монографии	1	1	2	-	2	В.3.1; Г.6.1.	488
2	Глава от книга	-	3	2	1	3	Г.9.1- Г.9.3.	60
3	Студии, статии и доклади, в т.ч:	5	14	9	10	19		287
4	В реферирани и индексирани издания	1	2	1	2	3	Г.7.1- Г.7.3	38
5	В нереферирани издания	4	12	8	8	16	Г.8.1- Г.8.16	249
	Общо	6	18	13	11	24		835

Приетите за рецензиране публикации, в по-голямата си част – глави от монографични трудове и студии, са **рецензирани от хабилитирани преподаватели** на СУ «Св. К. Охридски» и други водещи академични институции в страната и **са отпечатани** в престижни академични издателства в страната и в чужбина. Те очертават творческия профил на гл. ас. д-р Раденка Митова, отличаващ се с изразен тематичен фокус на изследователската дейност, благодарение на който се постига задълбоченост, многоаспектност и взаимно обвързване на изследваните въпроси в три тематично направления, както самият кандидат посочва. Рецензентът преформулира второто

тематично направление от „Туризм, основан на българското природно и културно наследство“ в ; „Туризм, основан на българското културно наследство“, основавайки се на обстоятелството, че културното наследство включва и природното, и културно-историческото наследство.

I. Рекреационна екология и устойчиво управление на туризма и рекреацията в защитени природни територии

Първото направление включва десет труда, Г.6.1, Г.7.1, Г.7.2, Г.8.1, Г.8.11, Г.8.12, Г.8.13, Г.8.14, Г.8.15 и Г.8.16, сред които книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор"(3 Г.6.1), 5 статии, 3 студии и 1 доклад, Част от тези разработки имат значителен оригинален характер, тъй като изследват ландшафтно-екологични и други физико-географски аспекти на природните комплекси – основен тип природна рекреационна среда, останали в периферията на изследователски интерес през последните 20 и повече години и извън научното обслужване на туристическата практика. Именно подценяването на тези важни аспекти на ключовата подсистема в туристическата дестинация, а именно природните рекреационно-туристически комплекси, има своята роля в деградацията на редица планински и крайморски природни комплекси, съпроводена с намалена туристическа атрактивност, респективно качество на туристическото предлагане и ниска конкурентоспособност. Ще посочим като особено ценни – с приносен характер, няколко от тези публикации, които са с единствен автор – кандидата, т.е. с категорично авторство: Г.7.2 и Г.8.16 – експериментално теренно проучване и установяване на степента на почвена ерозия на туристическите пътеки около циркуса на Седемте рилски езера, НП „Рила“. Резултатите имат **научно-теоретична** и **особен практическа стойност** по отношение на набелязване на конкретни мерки, от една страна, за възстановяване на засегнатите пътеки, а, от друга- за по-добро управление на посетителските потоци чрез изграждане на система за мониторинг; Г.8.11 – публикация, тясно свързана с Г.7.2 и отново свидетелстваща за целенасочеността, изчерпателността на изследователската дейност на д-р Р. Митова. Проведена е инвентаризация, анализ и оценка на екологични въздействия на неформалните пътеки и къмпинги в района на циркуса на Седемте Рилски езера. Резултатите са с изразен практически принос, а така също и с фактологичен принос, осветляващ туристическото използване на тази част от НП „Рила“ за туризъм; Г.8.1 – публикация с **методичен** приносен характер - разработване на алгоритъм за определяне на екологичния поеман туристически капацитет на природните комплекси с оглед извеждането на пространствен модел в подкрепа на устойчивото устройство и управление на туризма в дадена територия. Алгоритъмът е апробиран на територията на Витоша и е разработена матрица екологичен капацитет/атрактивност – основа за пространствен модел (зониране). Значителен брой публикации са посветени на актуална тема за екосистемните услуги в туризма, отличаващи се с **методичен принос**: Г.8.12, Г.8.13, Г.8.15 - насочени към разработване на *методика за оценка* на потенциала на обекти на природното наследство в България, на *матрица за приоритизиране на екосистемни услуги (ESPM)* и алгоритъм от пет стъпки за диференциране на екосистемните услуги в приоритетни групи в зависимост от тяхното значение за рекреацията и туризма, на *методи за оценка на екосистемни услуги* въз

основа на нов подход за приоритизиране на екосистемните услуги, използвайки Индекс на значимост и Индекс на релевантност. Към тази тематична група публикации се отнасят и Г.8.13, Г.8.14., но те са статии с обем около 11 страници и са разработени от големи колективи съответно 8 и 14 души. Независимо от това тяхната тематична обвързаност с изследванията на кандидата в другите публикации позволява да се открие и приеме неговия принос в тях най-вече с методичен характер.

II. Туризъм, основан на българското културно наследство - туристическо търсене и предлагане

Второто от рецензираните тематични направления отразява постоянен изследователски интерес на кандидата, изразяващ се в изучаване на различни аспекти на културното наследство за целите на туризма – управление, мониторинг, финансиране, търсене и предлагане и др. В направлението попадат 12 публикации (№№, В.3.1, Г.6.1, Г.7.3, Г.8.4, Г.8.5, Г.8.6, Г.8.7, Г.8.8, Г.8.9, Г.8.10, Г.9.2, Г.9.3). То е с най-голяма тежест и като обем страници, но и като приносен характер в сферата на **теорията, методиката и практическата насоченост** на резултатите от проучванията. В това направление влизат разработените от кандидата 2 глави от хабилитационния монографичен труд (В.3.1.). Основният принос е теоретичен – разработена е типология на атракциите, основани на културно наследство. Апробирането на типологията чрез теренно проучване има допълнителен принос в теорията на туризма, обогатявайки фактологичната ѝ база по отношение на България. Аналогичен принос имат публикации Г.8.6, Г.8.7, Г.8.11 – чрез анкетни проучвания сред туристи са разкрити особености в търсенето, вкл. териториални особености, на културно-туристически атракции с акцент върху кулинарните елементи на туристическия продукт в България. С приносен методологичен характер е и разработената методология, симулираща предполагаемото онлайн поведение на потенциален потребител, търсещ информация в мрежата за културно - туристически атракции, Г.8.9., както и типологията на посетителите на културни атракции, адаптирана по McKercher (2002), Г.8.10. Част от разработките имат оценъчен характер – по набор от критерии се разкрива степента на иновативност и ценността на преживяванията от туристически обиколки в София, Г.8.4, Г.8.5.

III. Градски туризъм

В третото тематично направление, обособено според автора, попадат формално две публикации Г.8.3 и Г.9.1, но те биха могли да се обединят тематично и с второто направление, тъй като в него се разглеждат въпроси, близки, до тези в публикации Г.8.4 и Г.8.5. В посочените 2 публикации кандидатът използва набор от методи – статистически, анализ и други, но най-вече социологически, за да разкрие тенденциите и факторите за развитие на туризма в София. Те имат принос най-вече по отношение на фактологията., обогатяваща теорията на туризма в дестинация София.

Сравнителни предимства

Научната продукция на кандидата по конкурса за „доцент” е с подчертана целенасоченост, аналитичност и практическа ориентация на изучаваните въпроси, свързани с посочената по-горе проблематика. Тя съдържа следните сравнителни предимства:

- 1) Тематично разнообразие, обхващащо взаимовръзките между централната подсистема – туристи, и ключовата подсистема – атракции, основани на природно и културно-историческо наследство в териториалната туристическа система.:
- 2) Изследване на negliжирани през последните 20 и повече години ключови аспекти – гео екологични, които са в основата на информирани решения за организацията, планирането и управлението на туризма в защитени територии;
- 3) Използване на широк арсенал от методи и конструиране на оригинални методики, в съответствие с хетерогения характер на изследваните обекти и процеси;
- 4) Прилагане на емпиричен подход, по-конкретно на експериментални теренни проучвания, осигуряващи съществен фактологичен принос в развитието на теорията на туризма в България;
- 5) Регионален подход към изследване на проблемите, свързани с развитието на туризма, в защитени територии, придаващ практическа стойност на разработките;
- 6) Съществена част от изследователската дейност на кандидата е резултат от участие в национални и международни проекти, което свидетелства за практическата „тежест“ на изследователската продукция;
- 7) Значителна част от изследванията са в съавторство с утвърдени изследователи в областта на туризма и други области на научното познание - свидетелство за способност за работа в екип, и за разширяване на интердисциплинарния периметър на изследванията на кандидата.

Приносите са лично дело на кандидата. Библиографският апарат е ползван коректно. Не са констатирани недопустими заимствания от други автори.

Цитирания

От представените общо 24 публикации общият брой на забелязаните цитирания на научните ми публикации е 37, без авто цитатите. Структурата на цитиранията е както следва: В научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове – 5; В монографии и колективни томове с научно рецензиране – 6; Цитирания или рецензии в нереперирани списания с научно рецензиране – 26.

Този брой цитирания, както и 3 публикациите на гл. ас д-р Раденка Митова в реферирани и индексирани световноизвестни бази данни свидетелства за стойността на научната продукция на гл.ас. д-р Раденка Митова

Посочените приноси – теоретични, методически и практически в трите тематични направления безспорно са доразвили научното знание в областта на териториалното развитие на туризма. Независимо от безспорните постижения на кандидата в някои от неговите публикации са констатирани и несъществени пропуски, което не изисква отделяне на специално внимание. Бихме направили принципна препоръка за повишаване на тежестта на индивидуалната изследователска продукция, която към момента е 9 броя от общо 24.

Заклучение

От направената проверка по представените материали за конкурса **нарушения в процедурата не са констатирани**. Спазени са изискванията на чл. 4 и чл. 25 от ЗРАСРБ, чл. 57 ал. (1) и ал. (2). от ППЗРАСРБ и чл. 108, ал. (1) и ал. (3) от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийски университет “Св. Кл. Охридски”.

Въз основа на запознаването с документите по конкурса и оценката на представените публикации могат да бъдат направени следните изводи:

1. В конкурса той е **единствен кандидат**;
2. Придобил е образователната и научна степен “**доктор**”;
3. Заема академичната длъжност “**гл.ас.**” в Софийски университет „Св. К. Охридски“, обявил конкурса;
4. Осигурена му е необходимата **аудиторна и извън аудиторна заетост**;
5. Чете пълни **лекционни** курсове по 4 учебни дисциплини в ОКС “бакалавър” и 1 учебна дисциплина в ОКС “магистър”, ;
6. Представена и приета за оценка е достатъчна по обем, несвързана с докторската теза, научна продукция, включваща 2 глави от монографичен труд в съавторство, 1 книга, 3 глави от 2 монографии, 19 студии, статии и доклади;
7. Има шест публикации в чужбина;
8. Документирани са 37 цитирания на кандидата.
9. Има участия в 3 национални, 2 вътрешно университетски и 2 международни проекта.
10. Според Справката за изпълнението на минималните национални изисквания кандидатът е събрал 240.3 точки от група показатели Г, Група от показатели А – 50 точки, Група от показатели В - 100 точки, група от показатели Д – 95 точки

В своята съвкупност представените за рецензиране публикации, от кандидата, съдържат **научно-приложни приноси**, с които се доразвива теоретичното знание за решаване на съществени проблеми в областта на културното наследство като фактор за териториалното развитие на туризма.

Общата ми оценка по критериите и показателите за учебната и научно-изследователска дейност показва, че гл.ас. д-р Раденка Митова отговаря на **изискванията** на чл. 4 и чл. 25 на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), чл. 57 ал. (1) и ал. (2) от Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ), чл. 108, ал. (1) и ал. (3) от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийски университет “Св. Кл. Охридски” за заемане на академичната длъжност “**доцент**” по професионално направление 4.4 “ Науки за земята (География на туризма и рекреацията)“.

София,
08.04.2023 г.

Рецензент:
(проф. д-р Николина Попова)